

Hva er allemannsrett?

«Alle har lov til å ferdes og oppholde seg i utmarka i Norge. Allemannsretten er et gratis fellesgode og en del av vår kulturarv. Den gir deg rett til å bruke utmarka, uavhengig av hvem som er grunneier.»

«Alle» betyr alle

Nedfelt i friluftsløven av 1957, men det betyr ikke at allemannsretten er 61 år.

Ikke så særnorsk som det hevdes

Gammel rett

- Bakgrunn: Utviklingen fra «allmenning» - sameie – individuell eiendom
- Eiendomsbegrepet har endret seg (fra utnyttelse til fysisk areal)
- Allemannsretten har vært med hele tiden og funnet sin form

- Se på utnyttelsen av utmarka (uavhengig av begrepet allemannsrett)
- Først: Privat utnyttelse (Bær og sopp. Ved og tømmer. Jakt)
- Derneft: Lokal utnyttelse, bygda (Beite etc.)
- Etter hvert nasjonalt/internasjonalt.

- Den opprinnelige allemannsretten var basert på lokal bruk Mobiliteten i befolkningen var lav

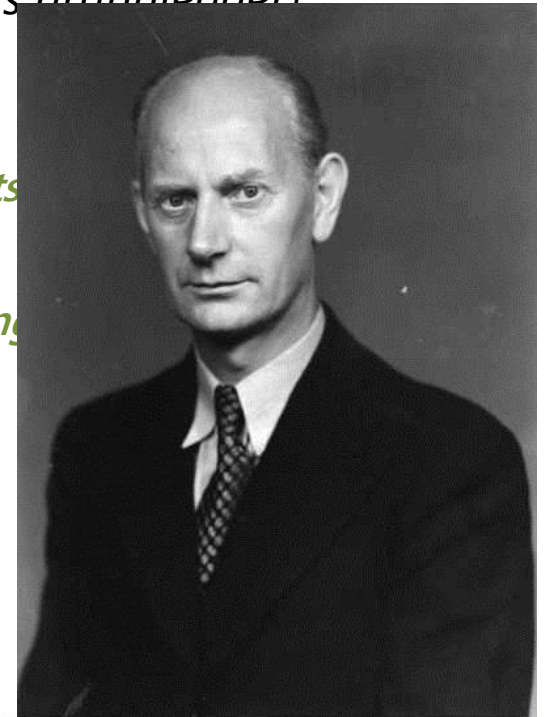
Turisme basert på natur starter på 1800-tallet

Utvikling

- Nasjonalromantikk: Asbjørnsen og Moe, Ivar Aasen, Aa. Olavson Vinje Th. Kittelsen, Ole Bull med mange flere
- Den norske turistforening, grunnlagt 1868
- *Lad oss gjøre det let og billigt, at riktig mange kan komme og se, hva der er stort og vakkert i vort land (Thomas Heftye, DNTs grunnlegger)*
- *Friluftsliv var for de «kondisjonerte»
Kjendisene (Amundsen, Nansen m.fl.) promoterte friluftsliv*
- *Arbeiderbevegelsene vokser frem, Jeger- og fiskeforening*
- *Bilen frigis i 1960*

Og så et langt hopp frem

Dagens friluftsliv går i retning av:

- Utøves på fra lengre distanser (vi reiser med bil, tog og fly)
- Store konsentrasjoner av mennesker (Kjerrag, Prekestolen etc.)
- Krav til tilrettelegging. Ingen trækker skiløyper
- Utstyrskrevende. Anorakken har gått ut av sortimentet
- hver aktivitet, sitt utstyr
- Mer betalingsvillighet
- Vi har bedre tid
- Oppbygging av store hyttekonsentrasjoner

Observasjoner

- **Organisasjoner og talspersoner påpeker at:**
- «Allemannsretten utfordres av utbygging, privatisering og ulovlige stengsler»
- «Grunneierretter som jakt og fiske kan komme i konflikt med allemannsretter som for eksempel padling og bærplukking.»
- «Gratisprinsippet ufravikelig»
- Det er OK å ta betalt for parkering, bompenger osv., men ikke for den ytelsen man er kommet for å oppleve
- SSB: I Levekårsundersøkelsen spør vi et representativt utvalg av befolkningen om deres fritidsaktiviteter. I 2014 svarte 39 prosent av de spurte at de hadde vært på minst én skitur i løpet av de siste 12 månedene
- **Fra en del miljøer (NB ikke alle) blir allemannsrett, friluftsliv og annet koblet opp mot restriksjoner på skogbruk (Loven skulle sikre natur og friluftsliv mot ødeleggende tiltak. Når vi endelig får loven, viser det seg at den er verdiløs i forhold til de mest alvorlige inngrepene, mener Andersen.)**

Formelle grep?

Erling Lae, Norsk Friluftsliv

«Selv om allemannsretten bygger på en lang tradisjon i Norge, er den under press hver eneste dag, både i strandsonen og på fjellet. Nedbygging av natur, krav om betaling og forsøk på å gjerde folk ute fra områder som skal være åpne for alle, er eksempler på trusler mot allemannsretten i dag. Derfor er det viktig med et overordnet vern som kan hindre uthuling av dette viktige prinsippet.»

Grunnlovsforslag (SV) 2015

En annen mulighet er å utforme grunnlovsbestemmelsen etter mønster av den sterke og klare formuleringen i § 117 (om odels- og åsetesretten). Den kunne i så fall lyde:

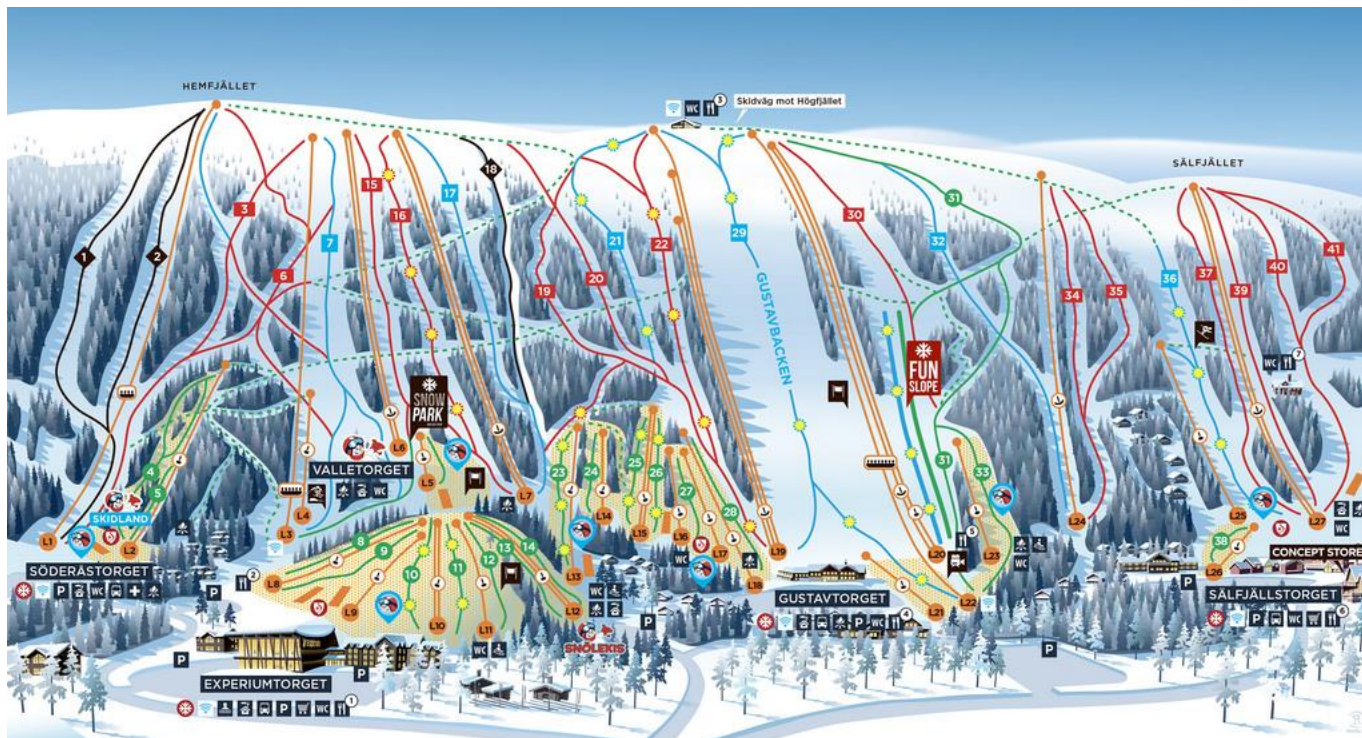
«Allemannsretten må ikke oppheves.»

To andre muligheter er å utforme grunnlovsbestemmelsen med en klar og positiv formulering:

«Allemannsretten skal stå ved lag.»

Høyesterett 2014:

- Alpinanlegg i Hovden er utmark i friluftslovens forstand. Der er det fri ferdsel.

Kunstsno:

- **Ingen forskjell på kunstsno og natursno**
- § 14: *Ferdselsrett etter denne lov er ikke til hinder for at eier eller bruker **etter løyve av kommunen** kan kreve en rimelig avgift for adgangen til badestrand, teltplass eller annet opparbeidet friluftsområde, men avgiften må ikke stå i misforhold til de tiltak eier eller bruker har gjort på området til fordel for friluftsfolket. Det kan settes vilkår for slikt løyve.*

Utfordringer fremover

- «Friluftsliv som kilde til bedre helse og høyere livskvalitet»: Favner dette flere og flere – og de som trenger det mest?
- Er det naturen som er minimumsfaktoren, eller er det tilretteleggingen?
- Er det sannsynlig at kommuner og andre vil finansiere langrennsløyper for en liten del av befolkningen i fremtiden?
- Er det naturlig at grunneier skal få null når man etablerer down-hill-løyper for sykkel etc.?
- Tar reguleringsmyndighetene og utbyggere tilstrekkelig hensyn hensyn til fri ferdsel ved utbyggingsprosjekter?
- Allemannsretten er åpenbart viktig og skal respekteres. Men stenger den «katolske» tolkningen av fri ferdsel og gratisprinsippet for oppegående diskusjoner om hvilken retning utviklingen skal gå?
- Er grunneieren den eneste som ikke skal kunne få betalt for ressursen utmark/natur?